

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2017/3 (Değişik İşler)

Karar Sayısı : 2020/4

Karar Tarihi: 25/6/2020

DAVACI: Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı

DAVALI: Kürdistan Özgürlük Partisi

DAVANIN KONUSU: Kürdistan Özgürlük Partisinin kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi talebidir.

I. DAVANIN GEREKÇESİ

Kürdistan Özgürlük Partisi kuruluşuna dair bildiri ve eklerini 11/12/2014 tarihinde İçişleri Bakanlığına vermek suretiyle 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 8. maddesine göre tüzel kişilik kazanmıştır. İlk büyük kongresini süresinde yapmayan ve zorunlu organlarını oluşturmayan Parti hakkında Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca 17/5/2017 tarihinde düzenlenen iddianame ile kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi talep edilmektedir.

II. İDDİANAME

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının 17/5/2017 tarihli ve 36321649/2017/1024 sayılı iddianamesinin ilgili bölümleri şöyledir:

“Davalı siyasi parti 11/12/2014 tarihinde 110 kurucu üye ile kurularak tüzel kişilik kazanmıştır.

Parti tüzel kişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde ilk büyük kongresini toplamamış ve zorunlu organlarını oluşturmamıştır. Davalı siyasi parti 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasının 14/6. maddesi gereğince kongre yapılması için yazılan yazımıza cevap vermemiştir.

...

2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasının 14/7. maddesi “Parti kurucuları ilk büyük kongreyi, partinin tüzel kişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde toplamak zorundadırlar.” emredici hükmüne havidir.

2820 sayılı Yasanın 121. maddesinin atfı nedeni ile, derneklerin sona erme hallerini düzenleyen 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 87. maddesinin 2. bendi uyarınca “İlk genel kurul toplantısının kanunda öngörülen sürede yapılmaması ve zorunlu organların oluşturulmaması” kendiliğinden sona erme hallerinden biridir.

Davalı parti tüzel kişilik kazandığı 11/12/2014 tarihinden bu yana iki yılı aşkın bir süre geçtiği halde ilk büyük kongresini yapmamış ve zorunlu organlarını oluşturmamış, bildirilen parti adresine İlk Büyük Kongrenin yapıp yapılmadığının tespiti için gönderilen 14/12/2016 tarihli yazımıza cevap verilmemiştir.

...

Davalı Kürdistan Özgürlük Partisi'nin 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 14. maddesinin 7. fıkrasının son cümlesi ve 121. maddesi ile Demekler Yasasının 36. maddesi yollamasıyla Türk Medeni Yasası'nın 87. maddesinin 2. bendi uyarınca ilk büyük kongresini süresinde yapmaması ve zorunlu organlarını oluşturmaması nedeni ile kendiliğinden dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi iddia ve talep olunur."

III. PARTİNİN SAVUNMASI

Kürdistan Özgürlük Partisi 16/6/2017 tarihli ve NG-2017/0032 sayılı savunmasında ilk büyük kongrenin 4/12/2016 tarihinde toplandığını belirtmiştir. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından söz konusu kongrenin 2820 sayılı Kanun uyarınca geçerli bir kongre olarak kabul edilmediğinin kendilerine bildirilmesi üzerine Parti, kongrenin Kanun'a uygun bir şekilde yeniden gerçekleştirileceğini ifade etmiştir.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının göndermiş olduğu 6/11/2017 tarihli ve 51047475/2017-2489 sayılı yazıda Partinin ilk büyük kongresini gerçekleştirdiği ve zorunlu organlarını oluşturduğu bildirilmiştir.

IV. İNCELEME

1. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının iddianamesi, Kürdistan Özgürlük Partisinin savunması, Raportör Sadettin CEYHAN tarafından hazırlanan rapor, ilgili Anayasa ve kanun hükümleri, bunların gerekçeleri ile diğer belgeler okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Partinin süresi içinde ilk büyük kongresini yapmadığını ve zorunlu organlarını oluşturmadığını ileri sürerek kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesini talep etmiştir.

3. Partinin savunmasında, ilk büyük kongrenin 4/12/2016 tarihinde toplandığı belirtilmiş; Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca söz konusu kongrenin 2820 sayılı Kanun uyarınca geçerli bir kongre olarak değerlendirilmemesi üzerine gönderilen ek savunmada 14/10/2017 tarihinde büyük kongrenin tekrarlanması yönünde bir karar alındığı ifade edilmiştir.

4. 2820 sayılı Kanun'un 14. maddesinin birinci fıkrasında siyasi partinin en yüksek organının büyük kongre olduğu, yedinci fıkrasında ise ilk büyük kongrenin partinin tüzel kişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde toplanması gerektiği belirtilmiştir.

5. Anılan madde uyarınca gerekli kuruluş bildirisi ve eklerini 11/12/2014 tarihinde İçişleri Bakanlığına vererek Kanun'un 8. maddesine göre tüzel kişilik kazanmış bulunan Partinin bu tarihten itibaren iki yıl içinde ilk büyük kongresini toplaması ve zorunlu organlarını oluşturması gerekmektedir.

6. Kanun'un 121. maddesinin birinci fıkrasında "Türk Kanunu Medenisi ile Dernekler Kanununun ve dernekler hakkında uygulanan diğer kanunların bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri, siyasi partiler hakkında da uygulanır." denilmektedir. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 87. maddesinde kuruluş amacının gerçekleşmesinin imkânsız hâle gelmesi, ilk genel kurul toplantısının kanunda öngörülen sürede yapılmaması ve zorunlu organlarının oluşturulmaması, tüzük gereğince yönetim kurulunun oluşturulmasının imkânsız hâle gelmesi ve olağan genel kurul toplantısının iki defa üst üste yapılamaması gibi durumlar derneğin kendiliğinden sona erme nedenleri olarak sayılmıştır.

7. Anayasa Mahkemesi çeşitli kararlarında, büyük kongrelerini süresinde yapmadıkları için haklarında dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukuki varlıklarının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi talebinde bulunan partilerin savunmalarının istenmelerinden sonra da olsa büyük kongrelerini yapmalarını, siyasi ve hukuki varlıklarını devam ettirme yönünde bir iradenin varlığı olarak kabul etmiştir (AYM, E.2012/1 (D. İş), K.2012/2, 17/5/2012; E.2015/3 (D. İş), K.2016/1, 16/3/2016).

8. Her ne kadar Parti, tüzel kişilik kazandığı 11/12/2014 tarihinden başlayarak iki yıl içinde ilk büyük kongresini gerçekleştirmemiş ve zorunlu organlarını oluşturmamış olsa da Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının 6/11/2017 tarihli ve 51047475/2017-2489 sayılı yazısına göre Partinin 21/10/2017 tarihinde ilk büyük kongresini yapmak ve zorunlu organlarını oluşturmak suretiyle siyasi ve hukuki varlığını devam ettirme yönündeki iradesini ortaya koyduğu anlaşılmıştır.

9. Açıklanan nedenlerle Partinin kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi talebinin reddi gerekir.

M. Emin KUZ bu görüşe katılmamıştır.

V. HÜKÜM

Kürdistan Özgürlük Partisinin kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi talebinin REDDİNE, M. Emin KUZ'un karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA 25/6/2020 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Burhan ÜSTÜN

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

KARŞIOY GEREKÇESİ

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının, davalı Kürdistan Özgürlük Partisinin kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukukî varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesine ilişkin talebinin reddine karar verilmiştir.

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 14. maddesinin yedinci fıkrasına aykırı olarak ilk büyük kongresini, tüzel kişilik kazanmasından itibaren iki yıl içinde toplamaması nedeniyle kendiliğinden dağılma hâlinin ve hukukî varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi talep edilen davalı Partinin, iddianame tarihi olan 17/5/2017 itibariyle de büyük kongresinin toplanmadığı anlaşılmış; ancak davanın açılmasından ve savunmasının istenmesinden sonra 21/10/2017 tarihinde ilk büyük kongresini topladığı, zorunlu organlarını oluşturduğu ve hukukî varlığını sürdürdüğü gerekçesiyle talebin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

2820 sayılı Kanunun 8. maddesine göre, kuruluşuna dair bildiri ve eklerini İçişleri Bakanlığına vererek 11/12/2014 tarihinde tüzel kişilik kazanan davalı Partinin, 2820 sayılı Kanunun 14. maddesinin yedinci fıkrasına göre iki yıl içinde yapması gereken ilk büyük kongresini hukuken geçerli şekilde yapmadığı, savunmasının istenmesi üzerine büyük kongrenin toplanması için 14/10/2017 tarihinde karar alındığı Partinin ek savunmasında da kabul edilmiştir.

2820 sayılı Kanunun 121. maddesinde, Türk Medenî Kanunu ile Dernekler Kanununun 2820 sayılı Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin siyasî partiler hakkında da uygulanması öngörülmekte, 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun 87. maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinde ise “ilk genel kurul toplantısının kanunda öngörülen sürede yapılmamış ve zorunlu organların oluşturulmamış olması” da “kendiliğinden sona erme” sebeplerinden biri olarak belirlenmektedir.

Anayasa Mahkemesinin 16/3/2016 tarihli ve E.2015/3 (Değ. İş.), K.2016/1 sayılı Kararına ilişkin karşıoy gerekçemde belirtildiği ve 31/5/2017 tarihli ve E. 2016/10 (Değ. İş.), K.2017/3 sayılı; 31/5/2017 tarihli ve E. 2017/1 (Değ.İş.), K.2017/5 sayılı; 13/12/2017 tarihli ve E. 2017/4 (Değ.İş.), K. 2017/9 sayılı; 21/6/2018 tarihli ve E. 2017/2 (Değ.İş.), K. 2018/6 sayılı Kararlarına ilişkin karşıoy gerekçelerimde de tekrarlandığı üzere, kanunda öngörülen sebeplerin gerçekleşmesi ile kendiliğinden sona erme hâllerinde, herhangi bir organın veya makamın karar almasına gerek kalmadan tüzel kişilik kanun hükmü gereği kendiliğinden sona ermekte; 2820 sayılı Kanunun 14. ve 121. maddeleri ile 4721 sayılı Kanunun 87. maddesine göre bir siyasî partinin ilk büyük kongresinin kanunda öngörülen sürede yapılmamasıyla da mahkeme kararına gerek olmadan parti tüzel kişiliği kendiliğinden sona ermiş sayılmaktadır.

4721 sayılı Kanunun 87. maddesinin ikinci fıkrasına göre bu konudaki mahkeme kararı tüzel kişiliği sona erdiren değil, tüzel kişiliğin kendiliğinden sona erdiğinin tespitinden ibaret bir karardır. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinde açılan bu dava bir “siyasî parti kapatma davası” değil, tespit davasıdır. Mahkememizin bu konudaki kararı da inşaf değil izahî niteliktedir ve tüzel kişiliğin kendiliğinden sona erdiğinin tespitine ilişkindir. Nitekim Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının talebi de, Partinin kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukukî varlığının sona erdiğinin tespiti talebinden ibarettir. Bu durumun

tespiti talebiyle açılan davalarda Mahkememizce iddianamenin, kendiliğinden dağıldığı ve hukukî varlığının sona erdiği iddia edilen partiye gönderilmesi kararı ise kongresini toplaması için yapılan bir ihtar değil, ilgililerin iddianamede ileri sürülen olguların doğru olup olmadığına ilişkin savunmasını yapmasına imkân sağlama amacına yönelik bir karardır.

Partinin tüzel kişiliğinin Kanunda belirtilen sebeplerin gerçekleşmesi ile kendiliğinden sona ermesinden sonra, fakat bu hukukî durumun Mahkememizce tespitinden önce ilk büyük kongrenin toplanmış olması, Partinin “kendiliğinden dağılma hâli” ile buna bağlı olarak “hukukî varlığının sona ermiş olduğu” gerçeğini değiştirerek Partinin hukukî varlığını ihya edemez. Bu itibarla, adı geçen Partinin tüzel kişiliğinin, iddianamenin düzenlendiği ve savunmasının istendiği tarihte devam ettiği ve bundan sonra da olsa büyük kongresini toplamasının Partinin siyasî ve hukukî varlığını devam ettirme yönündeki iradesini ortaya koyduğu gerekçesiyle talebin reddine karar verilmesi gerektiği yönündeki görüş sözü edilen kanun hükümleri ile bağdaşmamaktadır.

Başka bir anlatımla, adı geçen Partinin tüzel kişiliğinin kanun gereği kendiliğinden sona ermesinden sonra ilk büyük kongrenin toplanması ve zorunlu organların oluşturulmasına ilişkin tasarruflar hukuken yok hükmünde olduğundan, bu davada verilecek karara esas alınması isabetli değildir.

Bu itibarla ve yukarıda belirtilen karşıoy gerekçelerimdeki diğer sebeplerle davalı Partinin kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukukî varlığının sona erdiğinin tespiti için açılan davanın kabulüne karar verilmesi gerektiğini düşündüğümden, çoğunluğun red yönündeki görüşüne katılmıyorum.

Üye
M. Emin KUZ